

Abstrakt

Celiakie je systémové autoimunitní onemocnění vyvolané lepkem vyskytující se u geneticky vnímavých jedinců. Klinické projevy celiakie se v posledních desetiletích změnily, jsou rozmanitější a začínají později. Ubylo dětí s klasickými gastrointestinálními projevy a přibýlo dětí s neklasickými mimostřevními projevy. Vysoká senzitivita a specificita protilátek specifických pro celiakii umožnila u vybrané skupiny dětských pacientů s projevy onemocnění stanovit diagnózu celiakie bez biopsie. Jedinou léčbou celiakie je celoživotní přísná bezlepková dieta.

Cílem práce bylo zjistit současný stav znalostí o celiakii u dětí, o její moderní diagnostice a především o léčbě. Informovat o problematice bezlepkové diety, o její legislativě, státní podpoře, příspěvcích zdravotních pojišťoven, sortimentu a dostupnosti bezlepkových potravin, jejich finanční náročnosti a o funkci patientských organizací. V praktické části bylo dalším cílem zjistit okolnosti, za kterých byla celiakie u dětí diagnostikována a informovat o problémech spojených s udržováním bezlepkové diety v rodinách dítěte s celiakií.

Metodikou práce bylo dotazníkové šetření. V anonymním dotazníku, který byl zaslán rodičům dětí s celiakií, bylo položeno celkem 33 otázek buď otevřenou, nebo uzavřenou formou. Dotazník vyplnilo 88 respondentů a v souboru bylo 90 pacientů s celiakií, průměrný věk dětí byl $10,2 \pm 4,89$ let.

Výsledky ukázaly, že celiakie byla nejčastěji diagnostikována ve 3 letech (17,8%). V 13,3 % byla diagnóza stanovena v 5 letech a ve stejném procentu u třináctiletých dětí. U 31,8 % se celiakie projevovala bolestmi břicha, u 29,5 % dětí bylo zjištěno opoždění růstu, 26,1 % dětí mělo nadýmání, 25 % dětí neprospívalo, 20,5 % dětí mělo průjmy a 9,1 % trpělo naopak zácpou. U 19,3 % dětí byla zjištěna anémie.

První nález pozitivních protilátek specifických pro celiakii byl zjištěn praktickým lékařem pro děti a dorost v 48,9 %, v 25,6 % alergologem. U 28,4 % dětí byla diagnóza celiakie stanovena bez biopsie sliznice tenkého střeva.

Nejčastěji byla bezlepková dieta připravována v rodinách a občasným nákupem již hotového bezlepkového jídla (48,9 % respondentů). Nejvíce byly bezlepkové potraviny nakupovány v obchodních řetězcích (80,7 %) a 54,5 % respondentů odpovědělo, že bezlepkové pokrmy jsou spíše hůře dostupné. Celkem 56,8 % respondentů odpovědělo, že školky a školy mají problémy s přípravou bezlepkové diety. Podle sdělení rodičů děti dodržují přísnou bezlepkovou dietu v 87,5 %. Nejčastější finanční částka spotřebovaná na bezlepkovou dietu se pohybovala v rozmezí 1 001 – 2 000 Kč a to u 33 % dotázaných, u 27,3 % rodin byla částka v rozmezí 2 001 – 3 000 Kč. U 71,6 % přispívala na bezlepkovou dietu zdravotní pojišťovna.

Na závěr lze říci, že celiakie se projevuje řadou symptomů, které nejsou vždy gastrointestinálními projevy. První záchyt onemocnění byl proveden nejčastěji obvodními lékaři pro děti a dorost a na druhém místě alergology. Jedinou léčbou celiakie je celoživotní přísná bezlepková dieta. Bezlepkové potraviny nejsou však vždy zcela dobře dostupné a se zajištěním bezlepkové diety jsou problémy zejména ve školkách a školách. Bezlepková dieta je finančně náročná, jen části rodin přispívají zdravotní pojišťovny. Celiakie je časté onemocnění a její léčba přísnou bezlepkovou dietou významným

způsobem ovlivňuje život dítěte ale i celé rodiny. Udržování bezlepkové diety není snadná záležitost a pomoc společnosti není zdaleka ideální.

Klíčová slova: celiakie, děti, výživa, bezlepková dieta